

New Day in Medicine
Новый День в Медицине

NDM

TIBBIYOTDA YANGI KUN

Ilmiy referativ, marifiy-ma'naviy jurnal

AVICENNA-MED.UZ

ISSN 2181-712X.
EiSSN 2181-2187

6 (80) 2025

**Сопредседатели редакционной
коллегии:**

**Ш. Ж. ТЕШАЕВ,
А. Ш. РЕВИШВИЛИ**

Ред. коллегия:
М.И. АБДУЛЛАЕВ
А.А. АБДУМАЖИДОВ
Р.Б. АБДУЛЛАЕВ
Л.М. АБДУЛЛАЕВА
А.Ш. АБДУМАЖИДОВ
М.А. АБДУЛЛАЕВА
Х.А. АБДУМАДЖИДОВ
Б.З. АБДУСАМАТОВ
М.М. АКБАРОВ
Х.А. АКИЛОВ
М.М. АЛИЕВ
С.Ж. АМИНОВ
Ш.Э. АМОНОВ
Ш.М. АХМЕДОВ
Ю.М. АХМЕДОВ
С.М. АХМЕДОВА
Т.А. АСКАРОВ
М.А. АРТИКОВА
Ж.Б. БЕКНАЗАРОВ (главный редактор)
Е.А. БЕРДИЕВ
Б.Т. БУЗРУКОВ
Р.К. ДАДАБАЕВА
М.Н. ДАМИНОВА
К.А. ДЕХКОНОВ
Э.С. ДЖУМАБАЕВ
А.А. ДЖАЛИЛОВ
Н.Н. ЗОЛотова
А.Ш. ИНОЯТОВ
С. ИНДАМИНОВ
А.И. ИСКАНДАРОВ
А.С. ИЛЬЯСОВ
Э.Э. КОБИЛОВ
А.М. МАННАНОВ
Д.М. МУСАЕВА
Т.С. МУСАЕВ
М.Р. МИРЗОЕВА
Ф.Г. НАЗИРОВ
Н.А. НУРАЛИЕВА
Ф.С. ОРИПОВ
Б.Т. РАХИМОВ
Х.А. РАСУЛОВ
Ш.И. РУЗИЕВ
С.А. РУЗИБОВЕВ
С.А. ГАФФОРОВ
С.Т. ШАТМАНОВ (Кыргызстан)
Ж.Б. САТТАРОВ
Б.Б. САФОВЕВ (отв. редактор)
И.А. САТИВАЛДИЕВА
Ш.Т. САЛИМОВ
Д.И. ТУКСАНОВА
М.М. ТАДЖИЕВ
А.Ж. ХАМРАЕВ
Б.Б. ХАСАНОВ
Д.А. ХАСАНОВА
Б.З. ХАМДАМОВ
А.М. ШАМСИЕВ
А.К. ШАДМАНОВ
Н.Ж. ЭРМАТОВ
Б.Б. ЕРГАШЕВ
Н.Ш. ЕРГАШЕВ
И.Р. ЮЛДАШЕВ
Д.Х. ЮЛДАШЕВА
А.С. ЮСУПОВ
Ш.Ш. ЯРИКУЛОВ
М.Ш. ХАКИМОВ
Д.О. ИВАНОВ (Россия)
К.А. ЕГЕЗАРЯН (Россия)
DONG JINCHENG (Китай)
КУЗАКОВ В.Е. (Россия)
Я. МЕЙЕРНИК (Словакия)
В.А. МИТИШ (Россия)
В.И. ПРИМАКОВ (Беларусь)
О.В. ПЕШИКОВ (Россия)
А.А. ПОТАПОВ (Россия)
А.А. ТЕПЛОВ (Россия)
Т.Ш. ШАРМАНОВ (Казахстан)
А.А. ЩЕГОЛОВ (Россия)
С.Н. ГУСЕЙНОВА (Азербайджан)
Prof. Dr. KURBANHAN MUSLUMOV (Azerbaijan)
Prof. Dr. DENIZ UYAK (Germany)

**ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН
НОВЫЙ ДЕНЬ В МЕДИЦИНЕ
NEW DAY IN MEDICINE**

*Илмий-рефератив, маънавий-маърифий журнал
Научно-реферативный,
духовно-просветительский журнал*

УЧРЕДИТЕЛИ:

**БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ
ООО «ТИББИЁТДА ЯНГИ КУН»**

Национальный медицинский
исследовательский центр хирургии имени
А.В. Вишневского является генеральным
научно-практическим
консультантом редакции

Журнал был включен в список журнальных
изданий, рецензируемых Высшей
Аттестационной Комиссией
Республики Узбекистан
(Протокол № 201/03 от 30.12.2013 г.)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ:

М.М. АБДУРАХМАНОВ (Бухара)
Г.Ж. ЖАРЫЛКАСЫНОВА (Бухара)
А.Ш. ИНОЯТОВ (Ташкент)
Г.А. ИХТИЁРОВА (Бухара)
Ш.И. КАРИМОВ (Ташкент)
У.К. КАЮМОВ (Ташкент)
Ш.И. НАВРУЗОВА (Бухара)
А.А. НОСИРОВ (Ташкент)
А.Р. ОБЛОКУЛОВ (Бухара)
Б.Т. ОДИЛОВА (Ташкент)
Ш.Т. УРАКОВ (Бухара)

6 (80)

2025

ИЮНЬ

www.bsmi.uz
https://newdaymedicine.com E:
ndmuz@mail.ru
Тел: +99890 8061882

Received: 20.05.2025, Accepted: 10.06.2025, Published: 15.06.2025

УДК 614.812:616-001-073.43

ULTRATOVUSH DIAGNOSTIKASIDA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM MUTAXASSISLAR AMALIYOTIDA AYRIM KASALLIKLAR TASHXISOTI

Nasriddinov Behruz Zayni ugli <https://orcid.org/0009-0004-5786-4093>

Abu Ali ibn Sino nomidagi Buxoro davlat tibbiyot instituti, O'zbekiston, Buxoro sh.
A. Navoiy kochasi 1 Tel: +998 (65) 223-00-50 e-mail: info@bsmi.uz

✓ Rezyume

Maqolada ultratovush diagnostikasi kafedrasining va shoshilinch tibbiy yordam markazining uzoq yillik tajribasi (2017-2023 yillar) jamlangan, turli organlar va organlar tizimlarining o'tkir shikastlanishlari va shikastlanishlarini tashxislashda ultratovush yordamida olingan xulosalar to'plangan. So'ngi yillarda ultratovush diagnostikasidan foydalanish ko'paydi, bu esa uning differentsial diagnostikasiga, ya'ni ultratovush tekshiruvi bo'yicha tegishli tayyorgarlikka ega bo'lgan boshqa mutaxassislik shifokorlarining ishtirokiga bo'lgan ehtiyojni oshirdi. Muhim usul sifatida ultratovush tekshiruvining asosiy asoratlari shoshilinch ko'rsatmalarga muvofiq og'ir kasal va shikastlangan bemorlarni tekshirish hisoblanadi

Kalit so'zlar: ultratovush, ultratovush diagnostikasi, o'tkir kasallik, turli organlarning shikastlanishi, shoshilinch holatlar

ДИАГНОСТИКА НЕКОТОРЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ В ПРАКТИКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ СКОРОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ В УЛЬТРАЗВУКОВОЙ ДИАГНОСТИКЕ

Насриддинов Бехруз Зайни угли

Бухарский государственный медицинский институт имени Абу Али ибн Сины, Узбекистан,
г. Бухара, ул. А. Навои. 1 Тел: +998 (65) 223-00-50 e-mail: info@bsmi.uz

✓ Резюме

В статье обобщен многолетний опыт (2017-2023 гг.) работы отделения ультразвуковой диагностики и Центра неотложной медицинской помощи, а также выводы, полученные при использовании ультразвукового исследования в диагностике острых повреждений и поражений различных органов и систем органов. В последние годы возросло применение ультразвуковой диагностики, что увеличило необходимость ее дифференциальной диагностики, то есть привлечения к ультразвуковому исследованию врачей других специальностей, имеющих соответствующую подготовку. Основным осложнением ультразвукового исследования как важного метода является обследование тяжелобольных и травмированных пациентов по экстренным показаниям.

Ключевые слова: ультразвуковое исследование, ультразвуковая диагностика, острые заболевания, повреждения различных органов, чрезвычайные ситуации.

DIAGNOSIS OF CERTAIN DISEASES IN THE PRACTICE OF EMERGENCY MEDICAL CARE SPECIALISTS IN ULTRASOUND DIAGNOSTICS

Nasriddinov Behruz Zayni ugli

Bukhara State Medical Institute named after Abu Ali ibn Sina, Uzbekistan, Bukhara, st. A. Navoi.
1 Tel: +998 (65) 223-00-50 e-mail: info@bsmi.uz

✓ Resume

The article summarizes the long-term experience (2017-2023) of the Department of Ultrasound Diagnostics and the Center for Emergency Medicine, the conclusions obtained using ultrasound in the diagnosis of acute injuries and injuries of various organs and organ systems. In recent years, the use of ultrasound diagnostics has increased, which has increased the need for its differential diagnosis, that is, the participation of doctors of other specialties with appropriate training in ultrasound examination. The main complications of ultrasound examination as an important method are the examination of seriously ill and injured patients according to emergency indications

Keywords: ultrasound, ultrasound diagnostics, acute disease, injuries of various organs, emergency situations

Dolzarbligi

Hozirgi vaqtda organlar va tizimlar kasalliklarini tashxislashning eng zamonaviy usullaridan biri bo'lgan ultratovush tekshiruvini turli sohadagi tibbiyot mutaxassislarining ish jarayonida mustahkam o'rin egallaydi[1,5,9]. Bu so'nggi yillarda tadqiqotlar sonining sezilarli darajada ko'payishidan dalolat beradi, bu birinchi navbatda shifokorlar, kabinetlar va bo'limlar sonining ko'payishi bilan bog'liq. turli sinflarning ultratovushli skanerlari. Bu tendentsiya, shubhasiz, kelajakda elastografiya, kontrastli vositalar yordamida ultratovush tekshiruvini, ultratovush nazorati ostida turli a'zolari ponksiyon qilish va kelajakda - patologik o'choqlarni avtomatik ultratovushli navigatsiya qilish kabi yuqori texnologiyali texnikalarni keng joriy etish tufayli ortib boradi. Tadqiqot yo'nalishlarining kengayishi tufayli ultratovushni radiatsiya diagnostikasining boshqa usullaridan (xususan, radiologiya) alohida tashxis sifatida ajratish, shuningdek, alohida organlar va tizimlar, ixtisoslashtirilgan tibbiy tashkilotlarga ixtisoslashish zarurati tug'ildi. Bugungi kunda bu muammo muvaffaqiyatli hal qilindi[3,7]. Ultratovush bo'limining kabinetlarida turli kasalliklarga chalingan bemorlar tekshiriladi: qorin bo'shlig'i, buyraklar va genitouriya tizimi; mushak-skelet tizimi va yumshoq to'qimalar; kichik organlar (qalqonsimon bez, sut bezlari, tuprik bezlari), periferik limfa tugunlari. Bizning tajribamiz barcha bemorlar va jabrlanuvchilarni o'z vaqtida, sifatli va to'liq tekshirish maqsadida barcha ultratovush xonalarining ishlashi uchun ma'lum bir aniq algoritmi ishlab chiqdi[1,6,3].

Tadqiqot maqsadi: Ultratovush diagnostikasida shoshilinch tibbiy yordam mutaxassislar amaliyotida ayrim kasalliklar tashxisoti muammolarini o'rdanish.

Material va usullar

Shoshilinch sabablarga ko'ra ultratovush tekshiruviga muhtoj bo'lgan bemorlarga alohida e'tibor beriladi. Shunday qilib, davolovchi shifokorlar tomonidan aniqlanganidek, barcha bemorlar kasalxonaga yotqizilganidan keyin dastlabki ikki kun ichida dastlabki ultratovush tekshiruvidan o'tishlari kerak. Shoshilinch ko'rsatmalar uchun bemorlar va jarohatlangan bemorlar birinchi soatlarda navbatchi shifokorni chaqirish orqali ultratovush tekshiruvini uchun shoshilinch tibbiy yordam bo'limiga yotqiziladi. Ushbu muhim muammoni hal qilish ultratovushli skanerlarni xonalar o'rtasida oqilona taqsimlash va bu xonalarni tibbiy bo'limlarning bo'limlariga imkon qadar yaqinroq joylashtirish bilan bog'liq. Barcha reanimatsiya bo'limlari va intensiv terapiya bo'limlarida bemor yotoqxonasida yuqori sifatli ultratovush tekshiruvini o'tkazish imkonini beruvchi portativ kichik o'lchamli ultratovushli skanerlar mavjud.

Natija va tahlillar

Jarrohlik bo'limlarida bemorlarga xizmat ko'rsatuvchi diagnostika xonalari (KT, rentgen, endoskopik) yaqin atrofda joylashgani og'ir bemorlar va jabrlanganlarni har tomonlama va tezkor tekshirish, birgalikda tadqiqotlar olib borish imkonini beradi. Mehnatni tashkil etishga bunday yondashuv boshqa bo'limlarda ham joriy qilingan. So'nggi bir necha yildagi ishlarning tahlili shuni ko'rsatadiki, favqulodda vaziyatlarda tadqiqotlar o'sishi tendentsiyasi mavjud bo'lib, yillar bo'yicha (2016-2022) tadqiqotlar umumiy sonining nisbatan barqaror ko'rsatkichlari mavjud. Shunday qilib, 2016-yilda bu ko'rsatkich 7 foizni, 2018-yilda – qariyb 9 foizni, 2021, 2022-yillarda – 12 foizga yetdi. Bu, birinchi navbatda, ultratovush tekshiruvini xonalarini zamonaviy ko'p funksiyali ultratovushli skanerlar bilan jihozlash, shuningdek, ultratovush tekshiruvini shifokorlarini tayyorlash sifati va ularning yetakchi oliy ta'lim muassasalarida kasbiy tayyorgarligini oshirish bilan izohlanadi. Ixtisoslashgan

bemorlarning kasalliklarini tashxislashda ultratovush tekshiruvining imkoniyatlari haqida boshqa mutaxassislarning xabardorligini oshirish, shuningdek, ultratovush tekshiruvi shifokorlari va davolovchi shifokorlar o'rtasidagi doimiy aloqa muhim ahamiyatga ega. Mahalliy adabiyotlarda shoshilinch ultratovush tekshiruvi uchun og'ir kasal va shikastlangan bemorlarda ultratovush tekshiruvini tashkil etish va bajarish bo'yicha nisbatan kam ma'lumot mavjud. Shu bilan birga, bemorlarning bunday kontingentida ultratovush tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish bemorlarning tadqiqot paytida noto'g'ri xatti-harakatlari, ularning majburiy pozitsiyasi, ba'zan o'rganilayotgan organlarga kirish uchun noqulay bo'lganligi va bemorlarning boshlang'ich tayyorgarligi yo'qligi bilan bog'liq. jiddiy qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

Qorin bo'shlig'i organlarini o'rganish paytida meteorizm, uning o'rganish sohasida mavjudligi artefakt hosil qiladi. Bunday sharoitda ultratovush shifokorlari katta tajriba va ko'nikmalarni, davolovchi shifokorlar bilan yaqin aloqani va klinik ma'lumotlarni bilishni talab qiladi. Bunday tajriba ultratovush shifokorlarining bemorlar va jabrlanganlarni tekshirishda har kuni ishtirok etishi orqali to'planadi. Tibbiyot muassasamiz faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda, kasbiy tajriba orttirish ultratovush tekshiruvi shifokorlarining bemorlar va jabrlanganlarni ommaviy qabul qilish jarayonida ultratovush tekshiruvini o'tkazish qobiliyatini oshirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, shoshilinch ko'rsatkichlar bo'yicha ultratovush tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish, shuningdek, ayrim o'tkir kasalliklar uchun ultratovush tekshiruvini o'tkazish imkoniyatlari 2015-2018 yillarda maxsus tibbiy jurnalda chop etilgan maqolalarda keltirilgan, ultratovush bo'limi va ixtisoslashtirilgan bo'lim shifokorlari hammualliflari:

1. Bemorlarni ultratovush tekshiruvida jiddiy diagnostika va ultratovush tekshiruvida o'rganishning qiyinchiliklari va imkoniyatlari to'g'risida. harbiy klinik shifoxonaning reanimatsiya bo'limlarida va intensiv terapiya bo'limlarida ("Rossiya janubining bosh shifokori" 2016);
2. Plevra oqishi diagnostikasi va davolashda ultratovush tekshiruvining imkoniyatlari ("Rossiya janubining bosh shifokori" 2015 yil).

Afsuski, og'ir bemorlarni va nisbatan yomonroq sharoitlarda jabrlanganlarni tekshirganda, yuqorida aytib o'tilganidek, ultratovush shifokori darhol hal qilishi kerak bo'lgan yana bir qancha vazifalar mavjud, ammo ularning barchasini muvaffaqiyatli hal qilish qiyin masala. Shunday qilib, barcha holatlarda emas, balki bemor majburiy holatda bo'lganida, organlar shikastlanganda, ichakning bo'shliqlarida qorin bo'shlig'ining turli qismlarida suyuqlikni aniqlash mumkin. Ko'krak qafasi a'zolarining shikastlanishi va ko'krak qafasi va qorin a'zolarining kombinatsiyalangan shikastlanishi, shuningdek, operatsiyadan keyingi bemorlarda plevra bo'shliqlarida suyuqlikni aniqlash va uning joylashishini va ponksiyon uchun miqdorini aniqlash qiyin. Nafas olish etishmovchiligi paytida taloq va jigarni tasavvur qilish juda qiyin va o'pka sun'iy shamollatish qurilmasida bo'lsa, ularning zararlanishini istisno qilish mumkin emas. Jiddiy meteorizm bilan oshqozon osti bezining o'tkir kasalliklarini tashxislash samaradorligi sezilarli darajada kamayadi. Bemor sun'iy shamollatish paytida orqa tomonida yotishga majbur bo'lganda, buyraklar va retroperitoneal bo'shliqni tasavvur qilish ham sezilarli darajada qiyin.

Xulosa

Bizning ma'lumotlarga ko'ra, ultratovush tekshiruvi o'tkir xoletsistit va surunkali kalkulyoz xoletsistitning kuchayishi (96%) tashxisida eng samarali hisoblanadi. Xoledoxolitiazda umumiy o't yo'lidagi toshlarni aniqlash samaradorligi sezilarli darajada past (76%). Buyrak kolikasida qorin bo'shlig'i tizimlarining kengayishini, siydik yo'llarining obstruksiya sabablarini aniqlash va dastlabki tadqiqot davomida ularning o'tkazuvchanligini aniqlash muammosi 93% ga etadi. O'tkir pankreatit va surunkali pankreatitning kuchayishi bilan ultratovush tekshiruvining samaradorligi 76%, ichak tutilishida - 82%, o'tkir appenditsitda - 81% ni tashkil qiladi. Plevra bo'shlig'ida suyuqlik mavjud bo'lganda, ultratovushning samaradorligi deyarli 98% ni tashkil qiladi, bu rentgen usullari bilan tekshirilganidan sezilarli darajada yuqori. Qorin bo'shlig'i shikastlanganda organlarning shikastlanishining bevosita belgilarini aniqlash samaradorligi: jigar uchun - 63%, taloq uchun - 84%, buyraklar uchun - 75%. Qorin bo'shlig'ida erkin suyuqlikni aniqlash darajasi 86%, to'sda esa 89% ni tashkil qiladi. Boshqa usullar (KT, rentgen usullari, endoskopiya) bilan o'z vaqtida birlashtirilganda diagnostika samaradorligi 82-90% ni tashkil qiladi, bu yuqoridagi usullarning texnik imkoniyatlarini, tadqiqot hajmini kamaytirish va ulardan maqsadli foydalanish imkonini beradi. Ushbu muammo

bemorning davolovchi shifokori va tegishli diagnostika bo'limlari shifokorlari bilan birgalikda amalga oshiriladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Allohverdov Yu. A. Ultratovush diagnostikasi. Atlas: o'quv va amaliy qo'llanma. - Rostov-naDonu: Tibbiyot, 2013.-324 p.
2. Mitkov V.V. va boshqalar. Ultratovush diagnostikasi bo'yicha amaliy qo'llanma. - M.: Vidar-M, 2011.-712 b.
3. Safonov D.V., Shaxov B.E. Plevral efüzyonlarning ultratovush diagnostikasi: darslik. - M.: Vidar-M, 2011.-104 b.
4. Paskar S. B., Chernov Z. V. O'tkir pankreatitning turli bosqichlarida ultratovush semiotikasi // 2xalqaro materiallar. Kongress "Nevskiy radiologik forumi - 2005 yil". - Sankt-Peterburg: SPBMAPO nashriyoti, 2005. - P. 90-91.
5. Mamoshin A.V., Borsukov A.V. Dastlabki bosqichlarda o'tkir destruktiv pankreatitni tashxislashda murakkab ultratovush tomografiyasi // 2-xalqaro materiallar. Kongress "Nevskiy radiologik forumi - 2005 yil". 91-92 b.
6. Kokoev V. G. va boshqalar. Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan tibbiyot muassasasida shoshilinch ultratovush tekshiruvlarini tashkil etish masalasi to'g'risida // Rossiya janubining bosh shifokori. - 2015. - 1-son (42). B. 45-47.
7. Dergachev A.I. Ichki organlar kasalliklarining ultratovush diagnostikasi: ma'lumotnoma. - M. : RUDN nashriyoti, 1995. - 334 p.
8. Nasriddinov B. Z., Soxibova Z.R. Ultratovush tekshiruvi klinik diagnostikaning muhim qismi sifatida // Sog'liqni saqlash tizimlari va tibbiyot fanlari xalqaro jurnali ISSN: 2833-7433 2-jild | № 9 | Sentabr -2023 75-78p. <https://inter-publishing.com/index.php/IJHSMS/article/view/2527>
9. Jonibekov J.J. The Role of Computed Tomography in Pneumonia in Patients with Associated Coronavirus Infection // Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – T. 13. – P. 252-256. SJIF 2021.
10. Jonibekov J.J., Ismailova M.Kh. Diagnostic capabilities of ultrasound diagnostics of lung changes in the causative agent of coronavirus infection compared to CT. // International journal of social science & interdisciplinary research. – 2022. – T. 11. – C. 62-63. ISSN: 2277-3630

Qabul qilingan sana 20.05.2025